

Scientific Journal

VIRTUS

#40, January, 2020
published since 2014

2020

ISSN 2410-4388 (Print)
ISSN 2415-3133 (Online)

Scientific Journal *Virtus*
Issue # 40, January, 2020
Published since 2014

*Recommended for publication by the Council of
NGO "Sobornist" (the proceedings No.5 January 31, 2020).*

Founder: Scientific public organization
"Sobornist" (Ukraine).

Publisher: Center of Modern Pedagogy "Learning
Without Borders" (Canada).

Partners:

- + Volodymyr Dahl East-Ukrainian National University (Ukraine);
- + Lugansk Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education (Ukraine);
- + Zhytomyr Ivan Franko State University (Ukraine);
- + SE «Lugansk State Medical University» (Ukraine);
- + Consortium for Enhancement of Ukrainian Management Education (Ukraine);
- + Pomeranian Academy in Slupsk (Poland);
- + Baku Islamic University (Azerbaijan);
- + University of the town of Nish (Serbia);
- + Zielonogorski University (Poland);
- + Center of Modern Pedagogy "Learning Without Borders" (Canada).

*Virtus: Scientific Journal / Editor-in-
Chief M.A. Zhurba - January # 40,
2020. - 246 p.*

Editor-in-Chief:

Zhurba M.A., Ph.D., professor, Head of the scientific public organization "Sobornist" (Ukraine).

Deputy Editor-in-Chief:

Kuzmichenko I.O., Ph.D., associate professor, Head of the Department of Humanities of SE «Lugansk State Medical University» (Ukraine);

Talishinski E.B., Ph.D., associate professor, Head of the Department of Public Disciplines of the Baku Islamic University (Azerbaijan);

Starichenko E.V., Head of Analytical Department of the scientific public organization "Sobornist" (Ukraine).

Mainhandling Editor:

Kravchenko Yu.V., Manager on international cooperation of the scientific public organization "Sobornist" (Ukraine).

Journal Indexing:

✓ **Google Scholar** is a freely accessible web search engine that indexes the full text or metadata of scholarly literature across an array of publishing formats and disciplines. The Google Scholar index includes most peer-reviewed online academic journals and books, conference papers, theses and dissertations, preprints, abstracts, technical reports, and other scholarly literature, including court opinions and patents. Google Scholar's database contains roughly 389 million documents including articles, citations and patents making it the world's largest academic search engine.

✓ **Scientific Indexing Services (SIS) (USA)** is academic database which provides evaluation of prestigiousness of journals. The evaluation is carried out by considering the factors like paper originality, citation, editorial quality, and regularity & international presence.

✓ **Citefactor (USA)** is a service that provides access to quality controlled Open Access Journals. The Directory indexing of journal aims to be comprehensive and cover all open access scientific and scholarly journals that use an appropriate quality control system, and it will not be limited to particular languages or subject areas.

✓ **ResearchBib** is open access with high standard indexing database for researchers and publishers. Research Bible may freely index journals, research papers, call for papers, research position.

✓ **Scientific Journal Impact Factor (SJIFactor)** is an international, recognized platform for promoting scientific achievements, as well as supporting publishers and scientific communities interested in state-of-the art research activities in innovation and applied science areas.

*Journal «Virtus» has been positively evaluated in the SJIF
Journal Master List evaluation process. SJIFactor = 4,494.*

✓ **Directory of Research Journal Indexing (DRJI)** is to increase the visibility and ease of use of open access scientific and scholarly journals thereby promoting their increased usage and impact. DRJI supply champion has access to global-renowned content in all discipline areas including magazine and journal articles. DRJI advocate, educate, and provide the central resource for indexing.

✓ **International Innovative Journal Impact Factor (IIJIF)** – academic database was organized with the aim of creating an open platform for scientific research around the world. IIJIF provides the necessary communication of scholars, editors, publishers and conference organizers, through its exclusive services: provides indexing of scientific journals (calculates the impact factor), forms a list of national/international conferences and journals.

**Certificate of Mass Media Registration:
KB № 21060-10860P from 24.11.2014 p.**

Journal Editorial Staff Contact Information.
e-mail: virtustoday@gmail.com
website: <http://virtus.conference-ukraine.com.ua>

© Authors of the Articles, 2020.

© Scientific Journal «Virtus», 2020.

Полулященко Т.Л.
МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИХОВАННЯ
ФІЗИЧНИХ ЯКОСТЕЙ У НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ
ОСВІТИ З ПІДВИЩЕНОЮ ВІЙСЬКОВО-ФІЗИЧНОЮ
ПІДГОТОВКОЮ 114

Селецький А.В.
ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ ЩОДО НАУКОВО-
МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ
ТА РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТИ..... 117

Тер-Ованес'ян В.Г.
ЗАГАЛЬНОНАУКОВА ЛЕКСИЧНА КОМПЕТЕНЦІЯ
ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ
ФАХІВЦЯ ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНІЧНОГО ПРОФІЛЯ 122

Умяров К.Т., Конькова Т.М.
ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ФОРМУВАННЯ
МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ
НА ОСНОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ 126

Черненко Т.В.
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ТА СОЦІАЛЬНО-
ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ КОМІСІЇ
В СПРАВАХ НЕПОВНОЛІТНІХ НИЖИНСЬКОГО
ОКРУГУ (20-ТІ РОКИ ХХ СТОЛІТТЯ) 130

Шабуніна В.В.
РОЛЬ КУЛЬТУРНО-ДОЗВІЛЛЕВОГО ПОТЕНЦІАЛУ
В САМОРОЗВИТКУ ВИКЛАДАЧІВ ЗАКЛАДІВ
ВИЩОЇ ОСВІТИ..... 136

Шаповал С.І.
ФОРМУВАННЯ ЗНАНЬ З ТЕОРІЇ І МЕТОДИКИ
СПОРТИВНОЇ ПІДГОТОВКИ (ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ)..... 139

Шикітка Г.М.
ВИКОРИСТАННЯ ДОСВІДУ КРАЙОВИХ ПЕДАГОГІЧНИХ
ТОВАРИСТВ ЗАКАРПАТТЯ (1919–1939 РР.)
В СУЧАСНИХ УМОВАХ ОСВІТИ УКРАЇНИ 143

Шульга М.А.
БОРЬБА С ПЛАГІАТОМ: КАКОЇ ФРОНТ ВАЖНЕЕ?..... 147

ФІЛОЛОГІЯ

Веневцева Є.В.
ОСНОВНІ СКЛАДОВІ ВИХОВАННЯ БІЛІНГВАЛЬНОЇ
КУЛЬТУРИ СПІЛКУВАННЯ У СТУДЕНТІВ ВИЩИХ
ПЕДАГОГІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ 151

Манько А.М.
ПРОБЛЕМА КОНТЕКСТУ В ТЕОРЕТИЧНІЙ РЕФЛЕКСІЇ..... 155

Медведська І.М.
ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ МОТИВАЦІО-
ЗАОХОЧУВАЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ АНГЛІЙСЬКОМОВНОГО
ДИСКУРСУ ФІТНЕС-ЗАНЯТЬ..... 162

Никифорук Т.М.
ТАЄМНИЦЯ КОХАННЯ І ПЕРША ЛЮБОВ
В. СТЕФАНИКА 166

Савченко З.В.
ПОЕТИЧНЕ НОВАТОРСТВО ВОЛТА ВІТМЕНА
ТА ВОЛОДИМИРА МАЯКОВСЬКОГО:
ДО ПИТАННЯ ТРАНСЛІТЕРАТУРНИХ ЗВ'ЯЗКІВ 170

Черный И.В.
ИНТЕРМЕДИАЛЬНОСТЬ В ПОВЕСТИ
ЛАДЫ ЛУЗИНОЙ «АНГЕЛ БЕЗДНЫ»..... 174

ІСТОРІЯ

Береговий С.І.
КУЛІНАРНА ПОЛІТИКА ТА ХАРЧОВА КУЛЬТУРА
В СРСР ТА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ (1920–1930 РОКИ) 178

Вуйко Б.І.
ОСМИСЛЕННЯ О.П. ОГЛОБЛИНИМ ДІЯЛЬНОСТІ
М.Г. РЕПНІНА (ВОЛКОНСЬКОГО) НА ПОСАДІ
ГЕНЕРАЛ-ГУБЕРНАТОРА ЛІВОБЕРЕЖНОЇ
УКРАЇНИ (1816–1834) 184

Дацків І.Б., Полич М.І.
ВАРШАВСЬКІ УГОДИ 1920 РОКУ:
ЗДОБУТКИ ТА ВТРАТИ 189

Дояр Л.В.
УКРАЇНСЬКІ КНИГОДРУКИ 1918 Р.
ЯК ВІДДЗЕРКАЛЕННЯ ЕПОХИ ДЕРЖАВНОГО
БУДІВНИЦТВА 194

Крот В.О., Мілащенко В.О.
КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ КРЕМЕНЧУЦЬКОГО
ПОВІТОВОГО ЗЕМСТВА В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ
ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТЬ..... 198

Кузьмінець Н.П., Стадник О.О.
РОЛЬ ПОДІЛЬСЬКИХ «ПРОСВІТ» У ФОРМУВАННІ
НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОІДЕНТИЧНОСТІ
УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ У ДОБУ ДИРЕКТОРІЇ 203

Таранець С.В.
ВПЛИВ ФІЗИКО-ГЕОГРАФІЧНИХ УМОВ НА ВЕДЕННЯ
ДЕСАНТНО-ШТУРМОВИХ ДІЙ В ІСТОРИЧНІЙ
РЕТРОСПЕКТИВІ ВОЄННИХ КОНФЛІКТІВ ДРУГОЇ
ПОЛОВИНИ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ 208

Тронько Т.В.
ДОПОМОГА ЧЕНЦІВ КИЇВСЬКОГО
ЗОЛОТОВЕРХОГО МИХАЙЛІВСЬКОГО МОНАСТІРЯ
ВІЙСЬКОВИМ І ПОРАНЕНИМ У РОКИ РОСІЙСЬКО-
ЯПОНСЬКОЇ ВІЙНИ..... 214

УДК 37.091.33:796 (091)

Шаповал С.І.,

ст. викладач кафедри загальноекономічної підготовки
Херсонського державного аграрного університету,
Fizkultura2018@ukr.net

Україна, м. Херсон

ФОРМУВАННЯ ЗНАНЬ З ТЕОРІЇ І МЕТОДИКИ СПОРТИВНОЇ ПІДГОТОВКИ (ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ)

В статті представлений ретроспективний аналіз формування знань з теорії і методики спортивної підготовки спортсменів. Висвітлені дані літературних джерел щодо розвитку систем фізичного виховання і спорту протягом різних епох існування людської цивілізації в т.ч. протягом останніх десятиліть.

Ключові слова: історичні аспекти, теорія і методика спортивної підготовки, олімпійські ігри, наукові публікації, теоретико-методичне забезпечення.

Постановка проблеми. Сучасна система спортивної підготовки базується на теоретико-методичних знаннях, які є основною організацією і планування тренувального процесу, проведення змагань, здійснення контролю за підготовленістю спортсменів тощо. Аналізуючи сучасне теоретико-методичне забезпечення процесу підготовки спортсменів актуальним є завдання здійснення ретроспективного аналізу формування знань з теорії і методики спортивної підготовки протягом всієї історії розвитку суспільства, насамперед, тих епох, протягом яких проводилися Олімпійські ігри.

Аналіз літературних джерел дозволяє стверджувати, що зазначена проблема за останні роки висвітлювалася у публікаціях В.М. Платонова [5], М.М. Булатової, С.Н. Бубки [2], С.Н. Бубки [1] та ін.

Мета і завдання роботи – відтворення процесу формування знань з теорії і методики спортивної підготовки протягом основних епох формування людської цивілізації.

Результати дослідження. Загальна теорія спортивної підготовки, як і загальна теорія фізичного виховання, формувалася протягом шести етапів [5,7].

У третьому тисячолітті до н.е. на багатьох островах Егейського моря, на берегах майбутньої Греції і Малої Азії поступово сформувалася, так звана, мінойська культура, центром якої був острів Крит. Багаточисельні археологічні знахідки свідчать, що до програми свят були включені змагання з кулачного бою, боротьби, акробатичних вправ.

У результаті повсякденної діяльності людей накопичувалися емпіричні знання про вплив рухових дій на організм, що призвело до усвідомлення передання рухового досвіду від одних людей до інших.

Поступово стали створюватися перші методики із фізичного виховання. В період рабовласницьких країн Стародавньої Греції були створені системи виховання молоді у стародавніх містах Греції, Спарті та Афінах. Важливе значення на цьому етапі відігравали визначні філософи, вчені тієї епохи: Геракліт, Демокріт, Сократ, Платон, Аристотель, Плутарх, Архімед, Піфагор, Геродот, Евклід, Ератосфен.

Стає характерним розвиток окремих методик навчання гімнастики, легкоатлетичних вправ, розпочинаються Олімпійські ігри Стародавньої Греції (776 р. до н. е.).

Варто зазначити, що за свідченнями деяких авторів [1,2,3,5] уже під час Олімпійських ігор Стародавньої Греції здійснювалася відповідна підготовка спортсменів, зокрема:

– відбір талановитих атлетів і організація їх багаторічного удосконалення;

– обов'язкова раціональна підготовка протягом десяти місяців напередодні ігор;

– цілеспрямована 30-денна підготовка перед Іграми Олімпіад безпосередньо в Олімпії;

– раціональна система навантажень у чотириденних тетрадах (мікроциклах) тощо.

Загалом, перших два етапи формування знань зі спортивної підготовки здійснювались протягом Мінойсько-мікенської цивілізації (XX–XII ст. до н. е.), «Темних сторіч» (XI–IX ст. до н. е.); Архаїчного періоду (VIII–VI ст. до н. е.); Класичного періоду (V–IV ст. до н. е.); Еллінського періоду (IV–I ст. до н. е.) [1,2,3].

Офіційна історія Олімпійських ігор охоплює період у 1170 років (з 776 р. до н.е. до 394 р. н.е.) і відноситься до двох цивілізацій – Стародавньої Греції (776–146 рр. до н.е.) і Стародавнього Риму (146 р. до н. е. – 394 р. н. е.).

Стосовно Олімпійських ігор Стародавньої Греції і Стародавньої Римської Греції, то можна навести на основі літературних джерел [2,3,4,5] таку хронологію:

XVII ст. до н. е. – у мікенський період не лише проявився зв'язок змагань з магічними обрядами, що присвячувалися Сонцю, релігійним посвяченням, але сформувався особливий духовний світ Стародавньої Греції, що принципово відрізнявся від такого на Сході, світ сміливих починань, незалежності і свободи, намагання досягнень в різних сферах життя, в тому числі і в сфері фізичного і духовного вдосконалення людини;

VIII–VI ст. до н. е. – архаїчний період розвитку стародавньогрецької історії, використання тієї сфери, яка, застосовуючи сучасну термінологію, охоплює фізичну культуру і спорт. Наприклад, в Афінах достатню кількість часу і засобів для занять спортом мала переважно аристократія, в середовищі якої сформувалася потреба у цілеспрямованому тренуванні сили, витривалості, спритності, в оволодінні мистецтвом верхової їзди, володіння зброєю.

В цій сфері сформувалося поняття «арете», яке на початку ототожнювалося з такими якостями людини як сила, сміливість, фізична підготовленість, відвага, героїзм, а у подальшому стало охоплювати ще і такі риси як благородство, вихованість, ввічливість.

Зародження Олімпійських ігор у Стародавній Греції пов'язують з іменем грецького народного героя Геракла, легендарного царя Пелонса, спартанського царя і законодавця Лікурга, царя Еліди Іфіта;

VIII ст. до н. е. – Олімпія на початковому етапі проведення Олімпійських ігор була історичним, культурним і релігійним центром Стародавньої Греції;

VII–VI ст. до н. е. – проводилися Півійські ігри у Дельфах і були другими за значенням після Олімпійських ігор.

V–IV ст. до н. е. – Олімпія в класичний період. В 472 р. до н. е. було прийнято рішення про побудову храму Зевса.

Ім'я переможця перших Олімпійських ігор в Стародавній Греції – Коройба із Елари – було офіційно зареєстровано в 776 р. до н. е.

Першим серед македонців олімпійським чемпіоном, відомим в історії Олімпійських ігор Стародавньої Греції став у – IV ст. до н. е. цар Македонії Філіп II – (батько Олександра Македонського) змагання проводилися на колісницях з чотирьох коней;

573 р. до н. е. – відбулися перші Немейські ігри. Легенда свідчить, що Немейські ігри стали проводитися на честь подвигу Геракла, що переміг Немейського лева;

572 р. до н. е. Істмійські ігри були організовані на честь бога Посейдона – владики морів. Істмійські ігри проводилися один раз на два роки (у перший і третій роки кожної Олімпіади). З 228 р. до н. е. в Істмійських іграх стали брати участь не лише греки, але і римляни.

На Іграх перших тринадцяти Олімпіад (776–728 рр. до н. е.) греки змагалися лише з бігу на коротку дистанцію, яка складала один стадій.

Програма Олімпійських ігор у 708 р. до н. е. поповнилась пентатлоном (стрибки, біг, метання диску, метання спису чи дротику, боротьба). З 688 р. до н. е. до програми змагань також входив кулачний бій.

У 698 р. до н. е. в програмі Олімпіад був включений панкратіон (поєднання боротьби і кулачного бою).

У 680 р. до н. е. до програми Олімпійських ігор увійшли кінні змагання.

Програма змагань.

Перший день. Відкриття Олімпіади.

Другий день. Змагання юних атлетів з бігу на один стадій. Далі проводилися змагання з боротьби, кулачного бою і панкратіону.

Третій день. Проводилися кінні змагання і пентатлон.

Четвертий день. Програма змагань цього дня включала змагання з бігу, боротьби, кулачного бою і панкратіону.

П'ятий день. Церемонія нагородження переможців.

Серед античних олімпіоніків найбільше успіхів досягли: Леоніда з острова Родос – 12 перемог (164–152 рр. до н. е.); Гермоген із Ксанфа – 8 перемог (89–81 рр. до н. е.); Астілос із Кротона – 7 перемог (488 – 476 рр. до н. е.); Мілон із Кротона – 6 перемог (540–516 рр. до н. е.).

Підготовка атлетів до Олімпійських ігор. Уже в ті часи при підготовці атлетів використовувалася певна періодичність – чотириденні тетради. Перший день – підготовчий для атлета, другий день – тренування досягає максимальної інтенсивності. Третій день – напруга тренувань падає. Четвертий день – тренування середньої інтенсивності.

В підготовці атлетів використовувалися медичні знання – про розвиток системи дихання і кровообігу, елементи гігієни, різні види масажу, спеціальні дієти.

Тренування атлетів в гімназіях здійснювалися професійними учителями (тренерами).

Тренер повинен був знати про все, що стосувалося підготовки атлетів – масаж, дієта, гігієна, медицина.

У II ст. до н. е. в гімназіях стали з'являтися офіційно найняті лікарі, які поряд зі своїми прямими обов'язками, часто займалися і тренуванням атлетів.

Олімпійські ігри Римської Греції. Після поневолення Греції Римом в 146 р. до н. е. Олімпійські ігри проводились до 394 р. до н. е.

У 82 р. до н. е. римський диктатор Луцій Корнелій Сулла пограбував Олімпію і Дельфу.

В 30 р. до н. е. до влади в Римі прийшов Октавіан Август, який повернув вивезені Суллою скарби у Олімпію і Дельфи, провів реєстрацію спортивних споруд, сприяв відродженню інших грецьких змагань.

В 54 р. до н. е. до влади в Римі приходять Нерон, який був прихильником стародавньогрецької культури, захоплювався спортом, театром, виступав в різних конкурсах і змаганнях. В 60 р. до н. е. він заснував перший атлетичний фестиваль в Римі, який включав кінні і гімнастичні змагання. Сам Нерон брав участь у заїздах колісниць і був проголошений переможцем, хоч вилетів із колісниць під час заїзду.

Імператор Андріан, який правив Римом більше 20-ти років (117–138 р. н. е.) сприяв тому, що Олімпійські ігри Римської Греції досягли найвищого рівня за весь період їх проведення.

Реєстрація переможців Олімпійських ігор припинилась в 267 р. н. е., починаючи з цього року і до 361 р. н. е. яких-небудь відомостей щодо змагань атлетів документально не відмічено.

Наступним третім етапом формування теоретичних знань спортивної підготовки вважається період від епохи Відродження до кінця XIX ст. Теоретичні погляди Яна Амоса Коменського (1592–1670), Джона Локка (1632–1704), Жана Жака Руссо (1712–1778), Генріха Песталоці (1746–1827) стали основою для формування систем фізичного виховання у 17–18 ст. [6].

Четвертий етап створення теорії фізичного виховання і спорту охоплює період із кінця XIX ст. до 1917 р. Для цього етапу характерними є розвиток матеріальної бази, будуються майданчики зі штучним льодом (1876 р.), з'являються швидкісні ковзани з тонким лезом і гумові камери на колесах. В кінці 90-х років XIX ст. в США при Атлетичній любительській спілці створюється науководсліднє товариство з легкої атлетики. Важливий внесок у розвиток фізичного виховання і спорту у цей період вносять К.Д. Ушинський (1824–1871), П.Ф. Лесгафт (1837–1909), Г. Демені (1850–1917) [5,6].

В 1896 П.Ф. Лесгафт відкриває офіційні «Курси вихователок і керівників фізичного виховання», які отримали статус вищого навчального закладу. В цей період з'являються фундаментальні праці про біологічні та медичні знання стосовно фізичних навантажень спортсменів. Найбільш важливою науковою працею була теорія У. Флетчера і Ф.Г. Хопкінса (1907) про взаємозв'язок м'язових скорочень, розпадом глікогену і утворенням лактату [5].

Такі вчені як Ш.Б. Ламарк (1744–1829), Вільгельм Ру (1850–1924), І.М. Сеченов (1829–1905) сформували основні теоретичні засади функціональної адаптації спортсменів. У 1899 р. Фердинанд ла Гранджем став автором першого підручника з фізіології м'язової діяльності [5].

В цей період були проведені Ігри I Олімпіади в Афінах (1896 р.)

Хронологія публікації наукових і науково-методичних робіт

Друга половина 30-х років ХХ ст. Стали використовуватися повторні і інтервальні методи тренування. Зокрема, такий підхід стали використовувати фінські бігуни Ханнес Колех Майнен і Пааво Нурмі, американські плавці Джон Вейсмюллер і Адольф Кіфер, Бенні Леонард стимулював новий підхід в боксі, де за основу бралася технічна підготовленість боксера. Німець Вальтер Гласс і норвежець Гулін Гомс стали застосовувати аеродинамічні способи стрибків на лижах з трампліну [5].

Починаючи з 20–30-х років ХХ ст. стали розвиватися біохімія і фізіологія спорту. Найвідоміші праці з цих напрямів спортивної науки належать А.В. Хіллу, який став лауреатом Нобелівської премії за відкриття клітинного метаболізму, російським вченим В.І. Палладіну (1859–1922); О.М. Баху (1857–1946), які всебічно вивчили процес клітинного окиснення. У 1932 р. В.А. Енгельгард (1894–1984) відкрив явище дихального фосфоловання. У 1939 р. він встановив шляхи перетворення хімічної аденозинтрифосфорної кислоти в механічну енергію м'язового скорочення. У 1937 р. англійський біохімік Ганс Кребс відкрив цикл лимонної кислоти, що в подальшому отримав назву «цикл Кребса» [4,5].

Протягом п'ятого етапу були опубліковані фундаментальні праці [5]

– Т.С. Владімірова – з вивчення хімічних процесів у м'язах;

– Дж. Уотсона, Ф. Крика – про структуру і біологічні властивості ДНК;

– А.В. Паладіна – з біохімії м'язової діяльності і нервової системи;

– М.О. Берштейна – з фізіології побудови рухів.

– Л.О. Астранда – з фізіології дихання, енергозабезпечення м'язової діяльності;

– П.К. Анохіна – про структуру діяльності функціональних систем.

Варто зауважити, що велику роль у розвитку спортивної фізіології відіграли фундаментальні праці І.М. Сеченова – з фізіології нервової системи, природи довільних рухів і психічних явищ; І.П. Павлова – про фізіологію вищої нервової діяльності, М.С. Введенського і О.О. Ухтомського – про процеси збудження і гальмування нервової системи [4].

На цьому етапі були опубліковані такі книги:

– 1922 р. – «Наукові основи тренування» (В.В. Горіневський);

– 1927 р. – «Анатомо-фізіологічні основи фізичної культури тіла людини» (М.К. Лисенков, Є.І. Синельников);

– 1947 р. – «Про побудову рухів» (М.О. Берштейн);

– 1949 р. – «Тренування легкоатлета» (М.Г. Озолін);

– 1956 р. – «Фізіологічна характеристика сили швидкості і витривалості» (М.В. Зімкін); 1957 р. – «Фізіологічні і біохімічні основи сили, швидкості і витривалості» (М.М. Яковлев, О.В. Коробков, С.В. Янаніс);

– 1964 р. – «Біг, біг, біг» (Фред Уїлт);

– 1967 р. – «Нариси психології спорту» (А.І. Пуні).

Шостий етап формування знань з теорії і методики спортивної підготовки умовно можна розділити на два періоди – з початку 70-х до 90-х і з 90-х років ХХ ст. до нинішнього часу. Насамперед, це обумовлено початком формування теорії періодизації спортивного тренування, яка обґрунтована в фундаментальних працях Л.П. Матвеева, М.Г. Озоліна, Дітріха Харре, В.М. Платонова та

інших. Зокрема, цими та іншими спеціалістами опубліковані такі наукові праці:

– 1964 р. – «Проблеми періодизації спортивного тренування» (Л.Л. Матвеев);

– 1966 р. – «Теорія і методика фізичного виховання» (О.О. Новіков);

– 1970 р. – «Сучасна система спортивного тренування» (М.Г. Озолін);

– 1971 р. – «Наука про тренування» (Д. Харре);

– 1977 р. – «Основи спортивного тренування» (Л.П. Матвеев);

– 1980 р. – «Контроль тренувальних і змагальних навантажень» (М.О. Годік);

– 1980 р. – «Сучасне спортивне тренування» (В.М. Платонов);

– 1984 р. – «Теорія і методика спортивного тренування» (В.М. Платонов);

– 1986 р. – «Підготовка кваліфікованих спортсменів» (В.М. Платонов);

– 1986 р. – «Теорія і методика спортивного тренування» (Ц.І. Селезньов);

– 1990 р. – «Функціональні можливості спортсменів» (В.С. Міщенко);

– 1991 р. – «Підручник з тренування» (Д. Мартін, К. Карл, К. Лехнерц);

– 1991 р. – «Про спритність і її розвиток» (М.О. Берштейн).

Протягом першого періоду шостого етапу стали формуватися основи окремих напрямків підготовки спортсменів, таких як моделювання (В.В. Кузнецов, О.Д. Новіков, В.М. Шустін, 1973) і програмування (Ю.В. Вехошанський, 1985) тренувального процесу.

Для другого періоду шостого етапу формування теорії і методики спортивної підготовки характерними є розробка теоретичних і методичних основ підготовки спортсменів в олімпійському і професійному спорті. Найбільш фундаментальні праці у цих напрямках спортивної науки опубліковані викладачами Національного університету фізичного виховання і спорту України, насамперед це стосується В.М. Платонова, у фундаментальних працях якого не лише обґрунтована теорія періодизації спортивного тренування з урахуванням сучасних тенденцій розвитку різних видів спорту, але і визначені пріоритетні шляхи розвитку олімпійського і професійного спорту.

Протягом останнього двадцятиріччя опубліковані фундаментальні праці з основ теорії і методики спортивної підготовки:

– 1994 р. – «Олімпійський спорт» (В.М. Платонов, С.І. Гуськов);

– 1996 р. – «Спортсмен в різних кліматико-географічних і погодних умовах» (М.М. Булатова, В.М. Платонов);

– 1997 р. – «Фізіологія спорту і рухової активності» (Дж.Х. Уїлмор, Д.Л. Костіл);

– 2000 р. – «Періодизація спортивного тренування» (А.П. Бондарчук);

– 2000 р. – «Біохімія м'язової діяльності» (М.І. Волков, Е.Н. Несен, А.А. Осіпенко, С.М. Корсун); 2001 р. – «Медико-фізіологічні основи спортивного тренування жінок» (Л.Г. Шахліна); 2001 р. – «Основи психології спорту і фізичної культури» (Р.С. Уейберг, Д. Гоулд);

– 2002 р. – «Основи на спорт на тренівка» (болгарські фахівці Ц. Желязков, Д. Дашева);

- 2002 р. – «Підготовка спортсменів високої кваліфікації в чотирьохлітніх олімпійських циклах» (В.О. Дрюков);
- 2004 р. – «Система підготовки спортсменів в олімпійському спорті. Загальна теорія і її практичні додатки» (В.М. Платонов);
- 2005 р. – «Теорія і методика фізичного виховання» (Т.Ю. Круцевич та ін.);
- 2009 р. – «Олімпійський спорт» (В.М. Платонов, М.М. Булатова, С.М. Бубка);
- 2010 р. – «Блокова періодизація спортивного тренування» (В.Б. Ісурін);
- 2011 р. – «Спорт і система підготовки спортсменів» (В.Д. Фіскалов);
- 2011 р. – «Відбір спортсменів і орієнтація їх підготовки в процесі багаторічного удосконалення» (О.А. Шинкарук);
- 2013 р. – «Періодизація спортивного тренування» (В.М. Платонов).
- Заслужують на увагу наукові дослідження проблем підготовки спортсменів в окремих видах спорту, результатами цих досліджень стали публікації у формі монографій:
- 2003 р. – «Управління підготовкою футболістів» (Г.А. Лісенчук);
- 2005 р. – «Теоретико-методичні основи управління багаторічною підготовкою стрибків у висоту високого класу» (Р.Ф. Ахметов);
- 2006 р. – «Управління тренувальним процесом футболістів у річному циклі підготовки» (В.М. Костюкевич);
- 2009 р. – «Індивідуалізація підготовки спортсменів в ігрових видах спорту» (Ж.Л. Козіна); 2011 р. – «Моделювання тренувального процесу в хокеї на траві» (В.М. Костюкевич);
- 2012 р. – «Технологія підготовки футбольної команди вищої кваліфікації» (В.М. Шамардін).
- Загалом, структура теоретико-методичного забезпечення спортивної підготовки може бути представлена у вигляді піраміди, де на самій вершині знаходяться фундаментальні праці загальних основ теорії і методики спортивної підготовки, під ними – фундаментальні праці з окремих напрямків теорії і методики спортивної підготовки і внизу піраміди знаходяться наукові праці з теорії і методики спортивної підготовки в окремих видах спорту.
- Висновки.** Формування загальної теорії і методики спортивної підготовки здійснювалося практично протягом трьох тисячоліть і складалося із шести етапів. Перший з яких відноситься до Мінойсько-мікенської цивілізації, другий охоплює проведення Олімпійських ігор у Стародавній Греції і Римській Греції, третій – включає

період від епохи Відродження до кінця XIX ст., четвертий – тривав з кінця XIX ст. до 1917 р., п'ятий – з 1917 р. до 70 рр. XX ст. Що стосується шостого етапу то його умовно можна розділити на два періоди: від 70 до 90 рр. XX ст. і від 90 рр. XX ст. до сьогодення.

Структура теоретико-методичного забезпечення спортивної підготовки складається із фундаментальних праць загальних основ теорії і методики спортивної підготовки, фундаментальних праць з окремих напрямків теорії і методики спортивної підготовки в окремих видах спорту.

Література

1. Бубка С.Н. Олимпийский спорт в обществе: история развития и современное состояние / С.Н. Бубка. – К.: Олимпийская литература, 2012. – 260 с.
2. Культурное наследие Древней Греции и Олимпийские игры / М.М. Булатова, С.Н. Бубка. – К.: Олимпийская литература, 2012. – 408 с.
3. Кун А. Всеобщая история физической культуры и спорта / А. Кун. – М.: Радуга, 1982. – 400 с.
4. Олимпийский спорт: в 2 т. / В.П. Платонов, М.М. Булатова, С.Н. Бубка под. общ. ред. В.Н. Платонова. – К.: Олимпийская литература, 2009. – Т.1. – 736 с.
5. Платонов В.Н. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практическое приложение / В.Н. Платонов. – К.: Олимпийская литература, 2004. – 808 с.
6. Теория и методика физического воспитания в 2 т. / за заг. ред. Т.Ю. Круцевич. – К.: Олимпийская литература, 2005. – 391 с.
7. Энциклопедия современного олимпийского спорта / Гл. ред. В.Н. Платонов.

References

1. Bubka S.N. Olympic sport in society: history of development and modern state / S.N. Bubka. – K.: Olympic literature, 2012. – 260 s.
2. Cultural heritage of Ancient Greece and Olympic Games / M.M. Bulatova, S.N. Bubka. – K.: Olympic literature, 2012. – 408 s.
3. Kun A. Vseobshchaya istoriya fizycheskoy kultury i sporta / A. Kun. – M.: Raduga, 1982. – 400 s.
4. Olympic sport: v 2 t. / V.P. Platonov, M.M. Bulatova, S.N. Bubka pod. obshch. red. V.N. Platonova. – K.: Olympic literature, 2009. – T.1. – 736 s.
5. Platonov V.N. Sistema podgotovky sportsmenov v olymпыiskom sporte. Obshchaya teoriya i ee prakticheskoe prylozhenye / V.N. Platonov. – K.: Olympic literature, 2004. – 808 s.
6. Teoriya i metodyka fizychnoho vykhovannia v 2 t. / za zah. red. T.Yu. Krutsevych. – K.: Olimpiska literatura, 2005. – 391 s.
7. Entsyklopediya srovennoho olymпыiskoho sporta / Gl. red. V.N. Platonov.

Shapoval S.I.,

Senior Lecturer of the Department of General Economic Training of Kherson State Agrarian University,
Fizkultura2018@ukr.net

Ukraine, Kherson

FORMING OF KNOWLEDGE FROM THEORY AND METHODOLOGY OF SPORT TRAINING (HISTORICAL ASPECT)

The article is presented a retrospective analysis of forming of knowledge from theory and methodology of sport training of sportsmen. It is highlighted data of literary sources concerning development of systems of physical upbringing and sport during annual epochs of existence of a human civilization, including past decades.

Key words: historical aspects, theory and methodology of sports training, Olympic Games, scientific publications, theoretical and methodological guaranteeing.